

Rebut: 26 de juny de 2016
Acceptat: 22 de juliol de 2016

LA NISSAGA VIADER I LA SEVA REPERCUSSIÓ EN EL CONTEXT DE LES CIÈNCIES DE LA SALUT A CATALUNYA

Font Arnau, Fiona¹

Universitat de Barcelona, Facultat de Farmàcia i Ciències de l'Alimentació
Av. Joan XXIII, 27-31. 08028 Barcelona

Abstract

This bachelor's degree final project has involved an unprecedented study of a single family which for eight generations, three of doctors and five of pharmacists, has been fully involved in the health sciences. Study of the biography of each family member and the corresponding documentation collected corroborate that this saga is unique in encompassing three hundred years of history of medicine and pharmacy. Through the inventory of the family's museum, the most representative material has been classified and located it in its historical context, clearly and concisely, in order to provide an overview of progress over the years and the evolution of medical science.

Keywords: health sciences, history of medicine and pharmacy, family museum

Resumen

En este trabajo de fin de grado se estudia el caso particular de una singular familia que durante ocho generaciones, tres de médicos y cinco de farmacéuticos, ha estado totalmente involucrada en las ciencias de la salud. El estudio de las biografías de cada uno de ellos y la correspondiente documentación recopilada corroboran que esta saga es de las pocas que permiten analizar trescientos años de historia de la medicina y la farmacia. A través del inventario del museo familiar se ha podido clasificar el material más representativo y situarlo en su contexto histórico, de manera clara y ordenada, para así poder realizar un recorrido suficientemente extenso y ofrecer una imagen de los avances producidos a lo largo de estos años y de la evolución de las ciencias médicas.

Palabras clave: ciencias de la salud, historia de la medicina y la farmacia, museo familiar.

Resum

En aquest treball de final de grau s'ha fet un estudi inèdit d'una singular família que durant vuit generacions, tres de metges i cinc de farmacèutics, ha estat totalment involucrada en les ciències de la salut. L'estudi de les biografies de cada un d'ells i la corresponent documentació recopilada corroboren que aquesta nissaga és de les úniques que permet englobar tres-cents anys d'història de la medicina i la farmàcia. A través de l'inventari del museu familiar s'ha pogut classificar el material més representatiu i situar-lo en el seu context històric, de manera clara i ordenada, per tal d'efectuar un recorregut prou extens per a aportar una idea dels avenços produïts al llarg d'aquests anys i de l'evolució de les ciències mèdiques.

Paraules clau : ciències de la salut, història de la medicina i la farmàcia, museu familiar.

¹ Graduada en farmàcia (fionafontarnau@hotmail.com).

1. Introducció

Bauer va dir:

Història és la ciència que tracta de descriure, explicar i comprendre els fenòmens de la vida, ja que es tracta dels canvis que comporta en ella mateixa la situació dels homes en els distints conjunts socials, els selecciona des del punt de vista dels efectes sobre les èpoques successives o la consideració de propietats típiques i dirigeix la seva atenció principal sobre els canvis que no es repeteixen en l'espai i en el temps (Bauer, 1970).

Les ciències mèdiques han sigut sempre la medicina, la cirurgia i la farmàcia. Han estat unides, professionalment i científicament, durant mil·lennis i tan sols en data recent s'han diferenciat, especialment la farmàcia, ja que la cirurgia en l'actualitat no és res més que una parcel·la de la medicina general (Carmona i Cornet, 2010).

La medicina va tenir uns inicis basats en l'empirisme i la màgia —malgrat que s'intentessin entendre racionalment les dades empíriques— per passar cap a una conducta davant el malalt totalment conscient i formalment tècnica (Laín Entralgo, 1978).

Cal destacar el revolucionari Paracels (1493-1541), metge i químic suís del segle XVI, que va oblidar el galenisme i va obrir camí cap al medicament del futur, és a dir, el medicament químic. Per aquesta raó se'l pot definir com el precursor de la farmàcia moderna.

La influència de Francis Bacon (1561-1626), René Descartes (1596-1650) i Galileo Galilei (1564-1642) va ser fonamental, ja que van ser els precursors del mètode experimental.

L'aparició de la química com a ciència pura i no com a ciència aplicada no es dona fins a Robert Boyle (1627-1691), que amb la seva obra *The sceptical chymist* (Boyle, 1965) va donar a la química una nova funció: explorar la diversitat de la matèria i establir la composició de les substàncies. Aquest és el segle en què s'obriran les portes a l'edat d'or de la medicina, és a dir, als segles XIX i XX.

A partir de la segona meitat del segle XIX comença un gran desenvolupament en la investigació farmacològica i neixen la farmacologia experimental, la quimioteràpia sintètica, la terapèutica antibiòtica i la indústria farmacèutica (Carmona i Cornet, 2010).

Amb motiu del centenari del laboratori fundat per Narcís Viader Escayola l'any 1912, Ramon Viader Guixà ha deixat constància de la història d'una singular família que, durant vuit generacions, ha estat totalment bolcada en l'àmbit sanitari.

L'estudi de la biografia de cada un dels seus membres aporta dades molt interessants de les seves vides i permet establir una petita idea de tot el que han aconseguit, en l'àmbit professional i en el social. Tot això queda perfectament demostrat en les peces que avui dia constitueixen el Museu Viader, conservat a la casa pairal de la família a Sant Sadurní d'Anoia. Aquestes peces s'han anat transmetent de generació en generació i després de ser recopilades, restaurades i classificades per Ramon Viader Guixà avui es poden contemplar. Malgrat que inevitablement s'ha perdut alguna peça del patrimoni familiar des de la venda de la farmàcia l'any 1982 i el tancament del laboratori de Ramon Viader l'any 2013, la majoria s'han conservat de manera sorprenent i permeten reflectir l'evolució de les ciències medicofarmacèutiques dels últims quatre segles (Viader, s.d.).

2. Objectius

- Descriure l'activitat professional dels membres de la nissaga Viader i referenciar-los en l'àmbit polític, social i econòmic de cada època.
- Mostrar els avenços que hi ha hagut al llarg d'aquests anys quant a les ciències medicofarmacèutiques i destacar els canvis en la societat i el tracte amb el malalt al llarg dels anys.
- Recopilar i ordenar les dades de l'inventari del Museu Viader, cercant-les i completant-les mitjançant altres fonts primàries i secundàries relacionades.

3. Material i mètodes

El material utilitzat han estat principalment les fonts primàries, és a dir, els documents arxivats per la família Viader en l'inventari del museu familiar.

Com a fonts secundàries s'han utilitzat la pròpia bibliografia Viader així com bibliografia relacionada amb el tema d'aquest treball.

Com a fonts terciàries, pàgines d'Internet i bases de dades com PubMed i Medline.

La metodologia s'ha basat en la realització d'una selecció i anàlisi de les fonts, sobretot primàries, que ens ha facilitat Ramon Viader, així com en la consulta a la Biblioteca de la Facultat de Farmàcia i el Museu de la Farmàcia Catalana de la Universitat de Barcelona. Consultades les fonts, mitjançant un mètode selectiu, deductiu i classificatori, s'ha pogut sintetitzar, ordenar i classificar un material inèdit que reflecteix més de tres-cents anys d'història de la medicina i la farmàcia.

Finalment, cal mencionar que aquest treball de final de grau s'ha estructurat d'acord amb les normes establertes i actualitzades, i per a la gestió de la bibliografia s'ha emprat el programa Mendeley.

4. Resultats

4.1. Genealogia de la nissaga Viader

Des de l'inici del segle XVII es disposa de dades documentals de la família Viader, concretament des de l'any 1680 i sempre molt vinculades a les ciències sanitàries. En vuit generacions hi ha hagut sis metges i vuit farmacèutics.

La primera generació de què tenim constància remet al 1630, any en què neix Pau Viader Pagès. Va contraure matrimoni amb N. Fàbregas Bofill, que tenia profundes arrels a Parets d'Empordà. Aquest matrimoni alimentarà un arbre genealògic que, creixent a Santa Coloma de Farners (Girona), passarà per Girona ciutat fins a estendre's àmpliament a Sant Sadurní d'Noya (Barcelona).

De la unió Viader i Fàbregas neix Josep l'any 1680, que desenvoluparà la seva activitat en el camp de la medicina. De la seva unió amb la família Arbill va néixer, l'any 1726, Josep Viader Arbill. Aquest es casà amb Júlia Payrachs i, l'any 1756, va néixer el seu únic fill, Josep Anton Viader Payrachs. Va ser un metge singular de qui s'han trobat citacions bibliogràfiques gràcies a les quals s'ha pogut conèixer la seva extensa i interessant vida professional. Josep Anton es va casar quatre vegades. Del seu matrimoni amb Eudalda Seguí Deop van néixer quatre fills: Salvador, Eudalda, Josefina i Narcís. Salvador exercirà

de metge i Narcís, nascut l'any 1800, serà el primer farmacèutic de la família. Així doncs, el farmacèutic Narcís Viader Seguí es va establir a Sant Sadurní d'Anoia l'any 1825 en adquirir la farmàcia de la vídua de Millet i d'aquesta manera inaugura la línia de farmacèutics Viader a Sant Sadurní. La farmàcia va ser traslladada l'any següent al seu actual emplaçament, al carrer de l'Hospital, número 4.

Narcís Viader va contraure matrimoni amb Josefa Janer Mascaró i van tenir també quatre fills: Josep, Lluís, Eduard i Antoni. Tots es van decantar cap a l'àmbit farmacèutic excepte Josep, que va exercir de metge. Cal destacar-ne Antoni Viader Janer, nascut l'any 1836, que es va casar amb Concepció Escayola. D'aquesta unió va néixer l'any 1884 un altre farmacèutic, Narcís Viader Escayola, fundador del laboratori Viader. Del seu matrimoni amb Eulàlia Font Rigol va tenir tres fills: els dos primers, Antoni i Narcís, van ser farmacèutics; i el darrer, Pere, va exercir de metge.

De Narcís Viader Font i Mercedes Guixà Pradell neix l'any 1948 Ramon Viader Guixà, també farmacèutic i darrer de la nissaga de metges i farmacèutics Viader (Viader, s.d.; Alberch, 1984).

VIADER FAMÍLIA DE METGES I FARMACÈUTICS ARBRE GENEALÒGIC

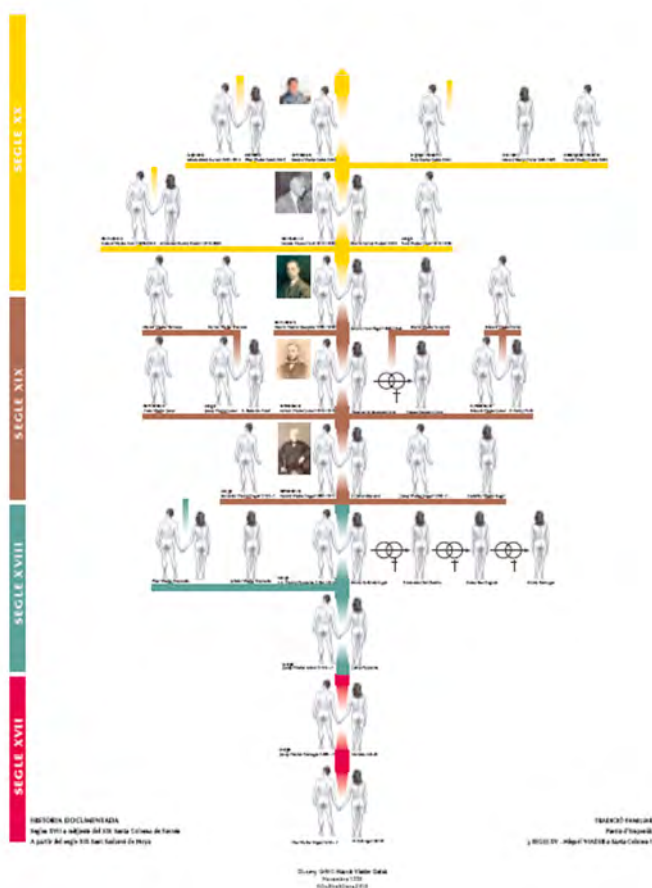

Figura 1. Arbre genealògic Viader, família de metges i farmacèutics. Font: Museu Viader.

4.2. Aportació de la nissaga Viader en l'àmbit sanitari i en el context de les ciències de la salut

4.2.1. Els Viader metges

Dels metges, se'n desconeix o es té dubtes de la data de defunció. A l'Arxiu Històric Comarcal de la Selva s'han consultat els llibres d'òbits de Santa Coloma de Farners i de les poblacions del bisbat de la província de Girona que actualment s'estan investigant.

4.2.1.1. Josep Viader Fàbregas (1680-?)

Josep Viader Fàbregas, primer de la dinastia, neix a Santa Coloma de Farners l'any 1680. Fill de Pau Viader Pagès i N. Fàbregas Bofill, dels quals gairebé no es té informació. De Josep tampoc es disposa de gaires dades, ja que bona part dels arxius que es podrien consultar han estat totalment o parcialment destruïts per successives guerres.

Va viure i va exercir la seva professió a la ciutat on va néixer. Es va casar amb Narcisa Arbill, amb qui va tenir el seu únic fill, Josep Viader Arbill (Viader, s.d.).

Josep va néixer pocs anys després de la mort de Galileo Galilei (1564-1642) i de Descartes (1596-1650) i de la creació de l'Académie des Sciences a París (1666). Cal destacar la fundació de la Royal Society a Londres l'any 1660.

Josep Viader Fàbregas es va nodrir del coneixement facilitat per alguns llibres: *Officina medicamentorum*, de 1698 (Anònim, 1698), *Pedacio Dioscorides Anazarbeo, acerca de la materia medicinal y de los venenos mortiferos*, de 1695 (Laguna 1695) (figura 2), i *Pharmacopoeia Extemporanea*, de 1722 (Fuller, 1722), que es troben a la biblioteca de la família Viader.

4.2.1.2. Josep Viader Arbill (1726-?)

Fruit del matrimoni entre Josep Viader Fàbregas i Narcisa Arbill va néixer, l'any 1726 a Santa Coloma de Farners, el segon metge de la dinastia, Josep Viader Arbill.

L'any 1749 es publicà *Synopsis formularum medicarum* (Milans i Rossell, 1749), que va passar a ser propietat de Josep per herència, i així ha anat passant de pares a fills fins a arribar a dia d'avui a la biblioteca de la família a Sant Sadurní d'Anoia (Viader, s.d.).

Cal destacar que, en aquesta època, Wilhelm Scheele (1742-1786) va descobrir l'oxigen, tot i que la descoberta se sol atribuir a Joseph Priestley (1733-1804), que el va aïllar posteriorment. El 1766, Henry Cavendish (1731-1810) va descobrir l'hidrogen i va aconseguir, d'altra banda, la síntesi de l'aigua el 1781. També el cèlebre Lavoisier (1743-1794) publicà el *Tractat elemental de química* l'any 1789, en el qual va definir les bases de la química moderna gràcies a la seva teoria de l'oxidació, i també va elaborar un sistema de nomenclatura química (Carmona i Cornet, 2010).

4.2.1.3. Josep Anton Viader Payrachs (1756-1816?)

Del matrimoni entre Josep Viader Arbill i Júlia Payrachs, neix Josep Anton Viader Payrachs l'any 1756 a Santa Coloma de Farners.

Va estudiar medicina a la històrica Universitat de Cervera, on es va llicenciar l'any 1780. Quatre anys més tard, el 1784, s'instal·là a Girona per treballar en un dels hospitals de la ciutat, l'Hospital de Girona.

L'any 1785 va ser nomenat soci de l'Academia Médico-Práctica de Barcelona i inspector general d'Epidemias para el Corregimiento de Gerona. Aquest mateix any publicà el llibre *Discurso médico-moral de la información del feto por el alma desde su concepción y administración de su bautismo* (Viader, 1785), que va ser editat per la impremta de Narciso Oliva a Girona. L'obra posa en evidència el seu catolicisme i, segons molts experts, la influència del benedictí Fray Jerónimo Feijoo. D'aquesta extensa obra se'n guarda un exemplar a la biblioteca Viader.

L'any 1794 publicà el llibre *Reflexiones sobre las enfermedades que afligen las tropas del Real Exército del Rosellón* (Viader, 1794), que va ser publicat per Antonio Oliva a Girona.

Quatre anys més tard, el 1798, juntament amb un altre metge anomenat Gelabert, redactà un informe sobre l'estat d'unes partides de blat i el control de la venda de roba usada, amb l'objecte d'evitar la propagació de malalties i establir una defensa sanitària per a impedir que es produïssin contagis deguts al comerç costaner de l'època.

L'any 1802 va pronunciar, a l'Academia Médico-Práctica de Barcelona, un discurs titulat «Reflexiones sobre la hidrofobia», i l'any 1803 va publicar el llibre *La Facultad de Medicina vindicada* (Viader 1803), editat per la impremta de Fermín Nicolau a Girona.

Cinc anys més tard hi va haver la invasió napoleònica i Josep Anton Viader Payrachs va ser nomenat director de l'Hospital de Girona, inspector d'epidèmies de la Intendència de l'Alta Catalunya i inspector d'epidèmies del Departament del Ter.

L'any 1810 va publicar un altre llibre, titulat *Memoria sobre las enfermedades que han afligido a los moradores y guarnición de esta plaza de Gerona y demás pueblos de su departamento: desde junio de 1808 hasta últimos de febrero de 1810* (Viader 1810), editat per la impremta de Vicente Oliva a Girona, i sobre el qual també s'ha trobat una tesi doctoral de l'any 1987 a la Facultat de Medicina de Barcelona, firmada per Joan M. Adserà i Gebellí titulada *L'obra del Dr. Viader i l'epidèmia de Girona de 1808 a 1810* (Adserà, 1987).

El 13 de març de 1811 es va crear la Comissió de Salut, formada per tres membres i un secretari, sota la seva presidència. Completaven la comissió el doctor Viñas, mestre en cirurgia, i el farmacèutic Rosés.

Cal recalcar que Josep Anton també va formar part del Comitè de Vacunació que es va crear l'any 1813 per difondre la vacuna contra la verola.

El 19 de juny de 1818 va llegir la seva tesi doctoral a Montpeller, titulada *Considérations générales sur les phénomènes vitaux, et sur la manière de les réduire en théorie* (Viader Payrachs, 1818).

Josep Anton Viader Payrachs és considerat el paradigma del metge vitalista de la Il·lustració, ja que figura a tots els annals de la història de la medicina (Alberch, 1984).

Quant al context històric de l'època, cal remarcar que la química esdevé capdavantera de la ciència, s'ajunta amb la física i es produeixen notables descobriments científics, entre els quals el del clor l'any 1774 gràcies a l'estudi del manganès per Carl Wilhelm Scheele (1742-1786), el del vanadi per Andrés Manuel del Río (1764-1849) l'any 1800 i el de la pila elèctrica per Volta.

John Dalton (1766-1844) intenta explicar les propietats dels gasos mitjançant una teoria atòmica i fa que es produeixi un avanç en la formulació química amb la publicació del llibre *Nuevo sistema de filosofía química* (Dalton, 2010) l'any 1808, ja que constitueix

la base de la classificació periòdica dels elements. També Avogadro (1776-1856) va esdevenir un cèlebre personatge en establir la diferència entre els conceptes d'àtom i molècula l'any 1811 i la seva llei, formulada de nou per Stanislao Cannizzaro (1826-1910): «Volums iguals de tots els gasos en les mateixes condicions contenen el mateix nombre de molècules» (Sallent Del Colombo *et al.*, 2005).

És important recordar que va ser una època destacada per la influència mútua entre la química i la indústria i que la indústria tèxtil va ser la impulsora de tot aquest procés a més a més de ser-ho de la revolució industrial (Carmona i Cornet, 2010).

Figura2. Portada de l'obra *Pedacio Dioscorides Anazarbeo*. Font: Museu Viader.

4.2.2. Els Viader farmacèutics

Vuit van ser els Viader que es van dedicar al camp de la farmàcia i avui es pot dir que van exercir en totes les branques de la professió, com ara l'oficina de farmàcia, la farmàcia galènica, la indústria farmacèutica, la cosmètica, les anàlisis clíniques i bromatològiques, l'òptica, la investigació i la docència.

4.2.2.1. Narcís Viader Seguí (1801-1877)

Natural de Girona, fill de l'il·lustre metge Josep Anton Viader Payrachs, va ser el primer dels farmacèutics de la nissaga. Arribà a Sant Sadurní d'Anoia el 1825 en acabar la carrera i comprà la farmàcia de la vídua de Mateu Millet Ros, farmacèutic, situada al carrer de l'Església, número 3. L'any següent, la traslladà al carrer de l'Hospital, número 4, on encara la trobem en l'actualitat, per bé que ja no conserva res de l'època.

Narcís va cursar els estudis al Real Colegio de Farmacia de San Victoriano de Barcelona, que es va crear el 23 d'octubre de 1815 (Gómez Caamaño, 1958). Com a curiositat històrica, val a dir que no existia la facultat com a tal o, almenys, tal com va ser estructurada posteriorment.

El seu títol de farmacèutic fou expedit pel Regius AC Supremus Pharmaciæ Facultatis Senatus, on consta que va cursar farmàcia a la Facultat de Barcelona. Aquest títol, escrit en llatí, ens transporta a la singularitat religiosa i social de l'època (figura 3).

Disposà també d'un altre títol, el de la Real Junta Superior Gubernativa de Farmacia en data del 25 de febrer de 1826 a Madrid (figura 4). Aquests dos títols acadèmics, conservats en perfecte estat, són els més antics dels quals es disposa dels Viader.

Figura 3. Títol de farmacèutic de Narcís Viader Seguí, expedit el 14 de setembre de 1825. Font: Museu Viader.

Figura 4. Títol de farmacèutic de Narcís Viader Seguí, expedit el 25 de febrer de 1826. Font: Museu Viader.

També es conserven encara alguns llibres amb els quals estudiava Narcís Viader Seguí, un dels quals és l'*Examen de boticarios*, de Fray Estevan de Villa (Villa, 1698), i un exemplar de la *Pharmacopea Hispana Editio Quarta* (Anònim, 1817) de l'any 1817, escrita en llatí i on, a més, figura la signatura i rúbrica de Manuel Grama Rivero, que certifica la pertinença a la vídua de Millet, el 1824.

Altres llibres conservats a la biblioteca són la *Farmacopea Universal* (Jourdan, 1829), escrita en castellà i editada en quatre volums; el *Tratado de farmacia operatoria* (Fors i Cornet, 1841), en dos volums; el *Tratado completo de toxicología* (Orfila, 1845), en quatre volums; el *Tratado de la análisis química* (Thénard, 1828), i el *Tratado de química elemental* (Thénard, 1839), en sis volums. També la *Nomenclatura farmacéutica y sinonimia general de farmacia y materia médica* (Jiménez, 1826) i *Nuevos elementos de botánica y de fisiología vegetal*, en dos volums (Richard, 1839). Com a obra més important cal destacar el *Diccionario de las ciencias médicas* (Anònim, 1821), en 38 volums. També es conserva un exemplar de la *Farmacopea francesa* (Anònim, 1840) traduïda al castellà pel famós doctor Manuel Jiménez i editada a Madrid. Viader Seguí era, doncs, un farmacèutic molt atent a les novetats científiques i a cultivar el coneixement de les ciències (Viader, s.d.).

És important tenir en compte que Narcís Viader Seguí va néixer a l'inici del segle XIX, segle caracteritzat pel desplegament de moviments culturals i associacions i també pel progrés de la ciència i la cultura. Faraday (1791-1867) va ser un personatge únic i indispensable per a aquest progrés, ja que l'any 1821 va inventar el motor elèctric, l'any 1834 va donar a conèixer les lleis de l'electròlisi i un any més tard descobrí el dimagnetisme. Més tard va néixer Pasteur (1822-1895), que va fer grans aportacions en l'àmbit de la microbiologia. Va ser una època que, per als farmacòlegs experimentals, va estar molt focalitzada a trobar medicacions específiques, vacunes, quimioteràpics i antibiòtics (Carmona i Cornet, 2010).

4.2.2.2. Antoni Viader Janer (1836-1910)

Fill de Narcís Viader Seguí i Josefa Janer Mascaró, Antoni va ser qui continuà al capdavant de la farmàcia a Sant Sadurní d'Anoia.

Va obtenir el títol de batxillerat després d'examinar-se a la Facultat de Filosofia de la Universitat de Barcelona el 24 de setembre de 1851, als quinze anys.

El dia 3 de juny de 1857 va obtenir el títol de farmacèutic també a la Universitat de Barcelona (figura 5).

Figura 5. Títol de farmacèutic amb data del 3 de juny de l'any 1857.
Font: Museu Viader.

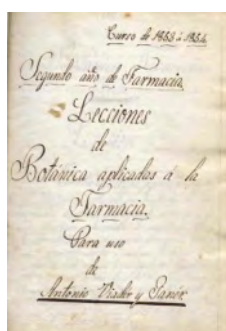
Figura 6. Invitació a l'acte d'entrega de títols als graduats de l'any 1857.
Font: Museu Viader

El més significatiu d'aquest farmacèutic fou la seva destacada participació en el primer Congreso Médico-Farmacéutico Regional que fou celebrat a València els dies 26 a 31 de juliol de 1891. En aquest congrés, organitzat per l'Instituto Médico Valenciano, hi van participar personatges rellevants de les ciències mèdiques, entre els quals destaca el doctor Santiago Ramón y Cajal. Antoni Viader Janer hi va presidir la Sección de Farmacia y Ciencias Auxiliares en representació del Col·legi de Farmacèutics de Barcelona.

També s'ha de destacar la redacció del *Proyecto de Reglamento para el ejercicio de la profesión farmacéutica*. L'objectiu d'aquest projecte fou redreçar l'exercici de la professió proposant una sèrie de mesures que constituïren les bases de l'actual legislació farmacèutica. Concretament, es va proposar la necessitat d'acreditar la titulació davant l'alcalde de la població on es volgués exercir com a farmacèutic, la col·legiació obligatòria, la prohibició de connivència amb metges i veterinaris i la prohibició de que un farmacèutic tingués més d'una oficina de farmàcia.

Quant a l'aspecte corporatiu, cal destacar que va ser fundador i vocal de la primera junta de govern de l'Asociación Médico-Farmacéutica del partit judicial de Vilafranca del Penedès, que es va constituir el dia 1 de desembre de l'any 1897.

Es conserven bastants dels llibres que va utilitzar per a estudiar, alguns amb les seves inicials —A. V. J.— gravades al llom, i entre els quals destaquen els seus apunts manuscrits de l'assignatura de botànica cursada en el segon any de Farmàcia, de 1853 a 1854, un volum de quasi 700 pàgines escrit amb ploma de gallina (figures 7 i 8). També es conserva la *Historia natural de las drogas simples* (Guibourt, 1851), en quatre volums, i la cinquena edició de la *Farmacopea española* (Anònim, 1865), que utilitzà en la seva farmàcia (Viader, s.d.).

Figures 7 i 8. Apunts manuscrits d'Antoni Viader Janer de l'assignatura de botànica. Font: Museu Viader.

Quant al segle XIX, s'ha pogut saber que es caracteritzà per la creació de molts departaments universitaris dedicats a l'estudi dels medicaments i a la promoció de la vinculació entre la farmacologia i la ciència natural. Es va estudiar també l'acció biològica de molts fàrmacs i tòxics. Amb Paul Ehrlich (1854-1915) s'inicia la terapèutica experimental gràcies a la creació de la quimioteràpia etiològica, que fins en aquell moment només es podia definir com a simptomàtica. Cal destacar també el gran desenvolupament de la ciència amb la creació, l'any 1847, de la Real Academia de Ciencias de Madrid.

Com a fet indispensable per al desenvolupament que va representar aquest segle, és imprescindible anomenar Dmitri Ivànovitx Mendeléiev (1834-1907), que publicà la taula periòdica dels elements l'any 1869. No serà a fins l'any 1886 que es descobriran les ones electromagnètiques gràcies a Heinrich Rudolf Hertz (1857-1894), que portaran el seu nom, i també es descobriran, l'any 1895, els raigs X gràcies a Wilhelm Röntgen (1845-1923), que farà l'estudi de les radiacions (Carmona i Cornet, 2010; Viader, s.d.).

4.2.2.3. Narcís Viader Escayola (1884-1968)

Fill d'Antoni Viader Janer i Concepció Escayola, va néixer a Sant Sadurní d'Anoia l'any 1884. Es llicencià en farmàcia a la Universitat de Barcelona el 1907 i rebé el títol l'any següent.

Figura 9. Orla de la promoció de 1907 de la Facultat de Farmàcia de la Universitat de Barcelona. Font: Museu Viader.

Col·legiat al Col·legi de Farmacèutics de Barcelona amb el número 451 i continuador de la farmàcia del seu pare, molt coneguda per la seva antiguitat i perquè era l'única en un ampli territori que preparava fórmules magistrals, fou alcalde de Sant Sadurní.

Sempre molt disposat a ajudar la població, l'any 1899 fundà amb uns companys, entre els quals el seu oncle Antoni Escayola Font, la Sociedad Anónima La Eléctrica del Noya, ubicada al costat del riu Anoia, amb l'objectiu de proveir d'electricitat el poble.

Fundà el laboratori d'anàlisis clíniques el 1912. Cal tenir en compte que en aquella època la bioquímica clínica era molt incipient i es feien molts poques anàlisis de sang. Bàsicament s'analitzava la llet materna, l'orina i les aigües de consum. Tot i així, Narcís realitzava anàlisis de seroaglutinacions per a bacil d'Eberth, *Melitensis paratifi A* i *paratifi B*, anàlisis que continuaren el seu fill i el seu nét. Cal destacar que en la realització d'aquestes anàlisis el seu fill, Narcís Viader Font, va contraure la febre de Malta.

Figura 10 i 11. Documents originals del laboratori per apuntar els resultats de les anàlisis. Font: Museu Viader.

Va registrar i patentar els medicaments Ferroarsenucleicol (figura 12) el juny de 1914 i Arnugol (figura 13) el desembre de 1916, i el cosmètic Myrapol (figura 14) el novembre de 1943. Se'n conserven els registres i les patents (figures 15, 16 i 17).

Figura 12. Ampolla de Ferroarsenucleicol. Font: Museu Viader.

Figura 13. Ampolla d'Arnugol. Font: Museu Viader.

Figura 14. Ampolla de Myrapol. Font: Museu Viader.

Figures 15, 16 i 17. Registres i patents de Ferroarsenucleicol, Arnugol i Myrapol. Font: Museu Viader.

Com a context històric de l'època és important tenir en compte que neix la teràpèutica antibiòtica quan Fleming, l'any 1928, observà que un dels cultius d'estafilococs havia estat contaminat per floridura i el fong feia un procés d'inhibició. La substància que provocava el procés d'inhibició va resultar ser la penicil·lina (Carmona i Cornet, 2010).

4.2.2.4. Narcís Viader Font (1912-1982)

Fill de Narcís Viader Escayola i Eulàlia Font Rigol, va néixer a Sant Sadurn d'Anoia el 16 de maig de 1912. Es llicencià en farmàcia el juliol de 1934 (figura 18) als vint-i-dos anys i va ser el col·legiat número 1361. Aquest mateix any va adquirir la farmàcia Orriols, al passeig de Gràcia, número 59, de Barcelona, que va vendre a Martí Lledó l'any 1945.

Figura 18. Títol de llicenciat en farmàcia l'any 1934.
Font: Museu Viader.

Figura 19. Orla de la Facultat de Farmàcia de Barcelona l'any 1934.
Font: Museu Viader.

Durant el període de la Guerra Civil, Narcís va treballar al laboratori de la Clínica del doctor Agustí Pedro Pons com a farmacèutic analista, i de 1937 a 1938, al laboratori de l'Hospital Militar de Terrassa (Viader, s.d.).

Finalitzada la Guerra Civil, el 1940, juntament amb el seu cunyat Josep Oriol Guixà, va fundar a Barcelona l'empresa Industrias Químicas Viader y Guixà, dedicada a la fabricació d'acetanilida a partir d'oli d'anilina. L'acetanilida era la matèria primera base per a l'obtenció de sulfamides, que en aquell moment eren l'únic quimioteràpic viable i d'utilitat. El 1943 va haver de deixar la fàbrica com a conseqüència d'una intoxicació hepàtica que va patir per la manipulació de l'oli d'anilina.

L'interès de Narcís per la producció industrial el va portar a una nova iniciativa empresarial el mateix any 1940, aquest cop amb el seu germà Antoni, farmacèutic. Es tractava de la fabricació i comercialització d'un dels primers cosmètics farmacèutics de la història, d'utilitat abans i després de l'aïllat, denominat Myrapol. En van obtenir la patent el 23 de maig de 1945.

Figures 20 i 21. Prospective del Myrapol. Font: Museu Viader.

El 1942 va obtenir el títol d'inspector farmacèutic municipal i el 1956, el de diplomad en sanitat. Com a analista clínic, ocupà la plaça de l'ambulatori de la Seguretat Social de Vilafranca del Penedès des del primer de juliol de 1953 fins al 3 de juny de 1955. Després ho va ser de l'ambulatori d'Anoia de Martorell durant el període del 2 de maig de 1977 al 4 d'abril de 1981.

L'any 1979 va publicar el llibre *Sant Sadurní de Noya? Toponímia. Contribució al seu estudi* (Viader i Font, 1979). Basat en estudis propis iniciats l'any 1974, aquest llibre reflecteix l'afecte a la seva terra i posa en evidència que els aspectes humanístics també es troben en l'àmbit científic.

Va ser una persona molt reconeguda pels seus mèrits professionals i per aquest motiu, en reconeixement i gratitud a la seva dedicació al col·lectiu farmacèutic, el dia 10 d'abril de 1981 els farmacèutics titulars de Catalunya li van fer un homenatge a la sala de plens de l'Ajuntament de Sant Sadurní d'Anoia en el qual se li va atorgar la medalla de bronze (figura 22) i el diploma de Colegiado Distinguido (figura 23) del Col·legi de Farmacèutics de Barcelona (Viader, s.d.).

Figura 22. Diploma en què se li concedeix la medalla de bronze en reconeixença als seus mèrits, entregat el febrer de 1981.
Font: Museu Viader.

Figura 23. Diploma de Colegiado Distinguido entregat el 10 d'abril de 1981 dins l'acte d'homenatge a la sala de plens de Sant Sadurní d'Anoia.
Font: Museu Viader.

4.2.2.5. Ramon Viader Guixà (1958)

Últim esglaó de la nissaga Viader, Ramon va néixer el 26 d'abril de 1948 a Sant Sadurní d'Anoia. Finalitzà un cicle formatiu, primer al laboratori del Servei de Medicina General de l'Hospital de la Santa Creu i de Sant Pau de Barcelona sota la direcció del farmacèutic Ricardo Vidal-Ribas Zaragoza i més tard, l'any 1973, com a becari a la firma farmacèutica Boehringer Mannheim a Alemanya, desenvolupant els actuals kits d'anàlisi enzimàtiques d'aliments. Va obtenir la llicenciatura en farmàcia l'any 1975. No va ser fins al dia 21 de juny de l'any 1977 que va obtenir el títol expedit en acabar la seva tesina de llicenciatura: *Influencia de la concentración de algunos metabolitos de aminoácidos sobre la actividad ATPasa cerebral* (Viader, 1977), dirigida pel doctor Joan Sabater Tobella. A continuació, va iniciar els cursos de doctorat a les càtedres de Bromatologia, Fisiologia Vegetal i Edafologia.

Figura 24. Article a la revista *Marco Real* (desembre 1987), amb què es pot afirmar que va ser l'impulsor per a la llicenciatura d'enologia a l'Estat espanyol.
Font: Museu Viader.

En el decurs de la seva activitat professional va detectar la necessitat d'adquirir una s  lida formació en el camp de la qualitat i, en efecte, el novembre de 1992 va obtenir el diploma de postgrau en «Metodologia y Técnicas para la gestión de la Calidad Total».

Va ser l'any 1996 quan, per currículum, obtingué el título de graduat en enologia, atorgat per la Facultat d'Enologia de la Universitat de Tarragona.

Ramon Viader Guixà ha publicat 16 treballs científics, nombrosos estudis de divulgació, i ha pronunciat m  s de 120 conferències a Espanya i altres països estrangers. Ha portat a terme una àmplia activitat docent, en especial a la Facultat d'Enologia de Tarragona.

Ha estat pioner en l'anàlisi enzimàtica de vins i en l'anàlisi foliar i de saba de la vinya des de l'any 1976.   s autor del sistema de control de l'estabilització dels vins pel fred mitjan  nt la mesura de la conductivit   el  ctrica, mètode emprat a tots els cellers del món des de l'any 1982 en què el va donar a conèixer.

També ha fet altres aportacions tècniques, com ara el tap ENOTOP, que és un nou

Figura 25. Enoscopi.
Font: Museu Viader.

La seva estima per la professió i l'interès per la seva defensa el van portar a col  laborar amb Benito Oliver-Rod  s, Joan Sabater, Fernando Echevarne i Josep Mestres, entre d'altres, per a fundar, l'any 1978, l'Asociación Española de Laboratorios Independientes (AELI), que va néixer a Barcelona i es va anar estenent per tot Espanya fins a quedar vinculada a la Union Internationale des Laboratoires Ind  pendants.

En acabar els estudis es va posar al davant del laboratori d'an  lisis clínics del seu pare, fundat pel seu avi, Narcís Viader Escayola. Aix  i doncs, va dirigir el seu propi laboratori d'anàlisi, Viaderlab, de 1977 a 2013.

Tenint en compte que els cellers, als anys vuitanta del segle passat, es trobaven en un petit retard tecnològic i les an  lisis clínics iniciaven un canvi que es deia que portaria a la desaparició de tots els laboratoris privats d'Espanya, va decidir iniciar el camí cap a l'enologia inscrivint-se com a membre de l'Asociación Española de En  logos, dins la qual pass   a formar part de la zona de Catalunya. Va ser primer president de la Federación Española de Asociaciones de En  logos, del novembre del 1987 al maig del 1983, i de la Union Internationale des   nologues, del juny del 1991 al març del 1993.

sistema de tancament per a vins escumosos, amb el qual va guanyar el primer premi en el certamen LIDERPACK 99 a Barcelona, i l'enoscopi Enoscope. Aquest últim, dissenyat i patentat per ell com a patent d'inveni   (BOPI, núm. 200001587), és un aparell per a la valoració del color i la terbolesa en l'anàlisi sensorial del vi (figura 25).

  s membre del grup d'experts de la Subcomissió de Mètodes d'Anàlisi de l'*Organisation Internationale de la Vigne et du Vin* (OIV) des de l'any 1990.

La vocació social i la defensa del vi com a aliment i no com a beguda alcohòlica l'animaren a acceptar la invitació de Miquel Agustí Torres Riera per fundar una nova associació: la

Fundación para la investigación del vino y de la nutrición (FIVIN), de la qual va ser primer secretari des del juliol de 1991 fins al maig de 1999.

Ha descrit i publicat diversos mètodes d'anàlisi de vins i ha publicat alguns llibres: *Manual de control de calidad* (Viader Guixà, 1989) l'any 1989; *Vino, corpo e cervello* (Viader Guixà, 2005), en italià, l'any 2005, i *Vi, cos i cervell* (Viader, 2011), en català, publicat l'any 2011 per la Secció de Ciències de l'Institut d'Estudis Catalans.

Actualment, treballa en l'assessorament de diversos cellers en processos enològics i de millora de la qualitat (Viader, s.d.; Anònim, s.d.; Viader Guixà, s.d.).

4.3. Biblioteca Viader

De la totalitat de llibres i farmacopees que formen la biblioteca Viader s'han seleccionat, per a aquest estudi, els més representatius de cada època i se n'han obtingut un total de quaranta.

4.3.1. Llibres antics

Es conserven llibres de l'any 1695 al 1945, tots en bon estat, tot i que alguns han estat restaurats. Cal destacar que, de l'any 1695 al 1776, gairebé tots van ser impresos en llatí, excepte el més antic, *Pedacio Dioscorides Anazarbeo*, que va ser censurat pel Tribunal de la Inquisició.

Taula 1. Llibres antics de la biblioteca Viader (1695-1776). Autor: Fiona Font Arnau.

Nota: S'ha respectat la nomenclatura original del llibre.

AUTOR	TÍTOL	IMPREMTA o EDITORIAL	LLOC i EDICIÓ	ANY DE PUBLICACIÓ
Andres de Laguna	<i>Pedacio Dioscorides Anazarbeo</i>	Herederio de Benito Mace	Valencia	1695
Francisco Velez de Arciniega	<i>Theoria Pharmaceutica</i>	Gaspar Tomas Martinez	Çaragoça Segunda impression	1698
Fray Estevan de Villa	<i>Examen de Boticarios</i>	Gaspar Tomas Martinez	Çaragoça Segunda impression	1698
Thomam Fuller	<i>Pharmacopoeia Extemporanea</i>	Gabrielis Heroz	Venetiis Editio novissima	1722
Bonaventura Milàns, Carolus Vincentius Rossell	<i>Synopsis formularum medicarum</i>	Ex Officina Josephi Altès, in vico Libreriae	Barcinone Editio secunda	1749
Philippi Fraundorfferi	<i>Tabula smaragdina medico-pharmaceutica</i>	Apud Franciscum ex Nicolao Pezzana	Venetiis Editio Veneta Emendatior	1776
Vvolfgangi Christiani, D.M	<i>Thesaurus ludovicianus, sive compendiumm ateriaemed selectum</i>	Apud Franciscum ex Nicolao Pezzana	Venetiis	1776
Josephi Jackson, Chemiatri	<i>Enchiridion medicum practicum, sive tractatus de morborum praxi</i>	Apud Franciscum ex Nicolao Pezzana	Venetiis	1776

Quant als llibres que van ser publicats de l'any 1802 al 1945 s'ha pogut observar que tots han estat traduïts al castellà excepte el *Traité d'analyse chimique qualitative* i el *Traité d'analyse chimique quantitative*, originals en llengua francesa.

Taula 2. Llibres antics de la biblioteca Viader (1802-1945). Autor: Fiona Font Arnau.
Nota: S'ha respectat la nomenclatura original del llibre.

AUTOR	TÍTOL	IMPREMTA o EDITORIAL	LLOC i EDICIÓ	ANY
Francisco Carbonell	<i>Elementos de farmacia fundados en los principios de la Química Moderna</i>	Oficina de Juan Francisco Piferrer, impresor de S.M	Barcelona	1802
Agustin Yañez y Girona	<i>Lecciones de historia natural esplicadas en el Colegio Nacional de Farmacia de S. Victoriano de Barcelona</i>	Oficina de la Viuda Roca, calle de la librería	Barcelona	1820
A.A.V.V.	<i>Diccionario de las Ciencias Médicas</i> (38 vol.)	Imprenta calle de la Greda	Madrid	1821
A.A.V.V.	<i>Suplemento e índice del Diccionario de Ciencias Médicas</i>	Imprenta de Repullés	Madrid	1827
M.P. Orfila	<i>Elementos de química aplicada a la medicina, farmacia y artes</i> (2 vol.)	Imprenta D. Cosme Martínez	Madrid Segunda edición	1822
Manuel Jiménez	<i>Nomenclatura farmacéutica y sinonimia general de farmacia y de materia médica</i> <i>Primera parte</i>	Imprenta de D. Eusebio Alvarez	Madrid	1826
Manuel Jiménez	<i>Manual del farmacéutico</i>	Imprenta de los hijos de D. Catalina Piñuela	Madrid	1827
L. J. Thenard	<i>Tratado de la análisis química</i>	Imprenta de Camazon	Madrid	1828
A. J. L Jourdan	<i>Farmacopea Universal ó reunion comparativa de las farmacopeas</i> (4 vol.)	Imprenta de D. Ramon Verges, calle de la Greda	Madrid	1829
L. J. Thenard	<i>Tratado de química elemental teórico y práctico</i> (6 vol.)	Oficina de la Viuda é Hijo de Bosch	Cádiz	1839
H. Richard	<i>Nuevos elementos de botánica y fisiología vegetal</i> (2 vol.)	Imprenta de José Rubio	Barcelona	1839
Manuel Jiménez	<i>Farmacopea Francesa o Codigo de medicamentos</i>	Imprenta de D. N. Sanchiz	Madrid	1840
Raimundo Fors y Cornet	<i>Tratado de farmacia operatoria</i> (2 vol.)	Imprenta de Jose Taulò, calle de la Tapineria	Barcelona	1841
Agustín Yáñez y Girona	<i>Lecciones de historia natural</i> (3 vol.)	Imprenta de Benito Espona y Blay	Barcelona Segunda edicion	1843
Agustín Yáñez y Girona	<i>Lecciones de historia natural</i> (3 vol.)	Imprenta de Benito Espona y Blay	Barcelona	1844
J. L .Lassaigne	<i>Tratado completo de química</i> (3 vol.)	Libreria de la Señora Viuda de Calleja é hijos	Madrid	1844
M. Orfila	<i>Tratado completo de toxicologia</i> (4 vol.)	Imprenta de Sanchiz, calle de Jardines	Madrid Cuarta edicion	1845

(Continua a la pàgina següent.)

A. Bouchardat	<i>Tratado completo de historia natural</i>	Librería de D. Angel Calleja	Madrid Segunda edición	1848
N. J. B. G. Guibourt	<i>Historia natural de las drogas simples</i> (4 vol.)	Imprenta a cargo de Manuel A. Gil	Madrid Cuarta edición	1851
Remigius Fresenius	<i>Análisis química cualitativa</i>	Imprenta a cargo de Manuel A. Gil	Madrid	1853
Antonio Cipriano Costa	<i>Programa y resumen de las lecciones de botánica general</i>	Imprenta y Librería Politécnica de Tomás Gorchs	Barcelona	1859
Juan Texidor y Cos	<i>Tratado de materia farmacéutica mineral</i>	Imprenta de Federico Martí y Cantó	Barcelona	1873
Juan Teixidor y Cos	<i>Apuntes de zoología médico-farmacéutica</i>	Imprenta de Oliveres	Barcelona	1880
R. Fresenius	<i>Traité d'analyse chimique qualitative</i>	Editeurs libraires de l'académie de médecine	Paris Onzième Édition Française	1905
R. Fresenius	<i>Traité d'analyse chimique quantitative</i> (2 vol.)	Masson et cie, éditeurs libraires de l'académie de médecine	Paris Semptième Édition Française	1905

4.3.2. Farmacopees

Respecte a les farmacopees, s'ha de dir que la més antiga de la biblioteca Viader correspon a l'*Officina Medicamentorum* de València editada a Saragossa l'any 1698. Completen la col·lecció dues farmacopees hispanes i quatre farmacopees oficials espanyoles.

Taula 3. Farmacopees de la biblioteca Viader (1698-1954). Autor: Fiona Font Arnau.
Nota: S'ha respectat la nomenclatura original de la farmacopea.

NOM	EDICIÓ	LLOC i IMPREMTA	ANY
<i>OFFICINA MEDICAMENTORUM</i>	Segona edició	Çaragoça Segunda impression	1698
<i>PHARMACOPOEA HISPANA</i>	Editio tercera	Matriti	1803
<i>PHARMACOPOEA HISPANA</i>	Editio quarta	Matriti Apud M. Repullés	1817
<i>FARMACOPEA ESPAÑOLA</i>	Quinta edición	Madrid Imprenta nacional	1865
<i>FARMACOPEA OFICIAL ESPAÑOLA</i>	Séptima edición	Madrid M. Romero, impresor	1905
<i>FARMACOPOEA OFICIAL ESPAÑOLA</i>	Octava edición	Madrid - Barcelona Espasa-Calpe, Bilbao	1930
<i>FARMACOPOEA OFICIAL ESPAÑOLA</i>	Novena edición (2 vol.)	Madrid	1954

5. Discussió

L'estudi de les biografies de cada un dels personatges permet formular una pregunta: per què es van dedicar a la medicina i a la farmàcia?

Es considera que, atès l'entorn sociopolític i cultural del segle XVII, que és quan s'inicia la nissaga Viader, no era gens estrany que en moltes famílies alguns dels fills se sentissin atrets o motivats per l'activitat professional del seu pare.

En el cas de la nissaga Viader, és rellevant el fet que, malgrat els canvis de residència, guerres i diverses vicissituds, com diu molt bé Ramon Viader, «aquests s'emportaven a la maleta el seu llegat cultural i això queda demostrat pel fet que en el segle XXI conservem tot aquest patrimoni científic i cultural, que es tradueix en la possessió de diversos útils de farmàcia i laboratori, i d'una important biblioteca professional».

En relació amb els Viader metges, cal destacar Josep Viader Fàbregas, que va néixer vint anys després de la fundació de l'Acadèmia de Ciències de Londres, la més antiga que es coneix. Molt probablement va ser un dels motius pel qual es va interessar per la medicina, ja que aquesta es va basar a promocionar i difondre la investigació de la ciència.

Josep Viader Arbill va exercir com a metge per influència familiar i també pel fet que la medicina ja era una professió molt reconeguda al començament del segle XVIII.

Així mateix, es podria dir que Josep Anton Viader Payrachs va rebre influència del seu pare. Els principis ètics i sanitaris que va instaurar al llarg de la seva trajectòria professional, revolucionaris en aquell moment, el van fer un metge reconegut i de referència internacional.

Narcís Viader Seguí destacà per ser el primer farmacèutic de la nissaga. Va viure una època caracteritzada per la influència de personatges cèlebres com Pasteur i d'altres que varen conformar les bases de la física, la química, la farmàcia i la medicina modernes. A grans trets, el segle XIX es va basar a trobar medicaments específics, vacunes i antibiòtics, i potser per això Narcís va decidir dirigir-se al camp de la farmàcia.

Cal destacar que Viader Seguí va iniciar una pràctica que consistia en l'establiment de les anomenades conductes, que eren contractes, normalment verbals, d'intercanvi de béns. Al museu Viader s'ha trobat el llibre de conductes de la seva farmàcia.

Antoni Viader Janer, també nascut al segle XIX, va ser el continuador de la farmàcia del seu pare. Així doncs, podem dir que va rebre influència familiar i va mostrar molt d'interès en el camp farmacèutic amb el seu projecte per ordenar la professió farmacèutica.

Narcís Viader Escayola també va escollir la farmàcia com a professió, però destacà per ser el fundador del laboratori d'anàlisis clíniques. Per què fundà el laboratori? En el seu afany de guarir malalties mitjançant el seu coneixement de la farmacologia es va adonar, com altres metges i farmacèutics, de la necessitat inequívoca d'establir un diagnòstic fiable previ a l'administració de qualsevol medicament.

Narcís Viader Font va tenir una gran influència del seu pare, ja que va ser el continuador de la farmàcia i del laboratori d'anàlisis clíniques. També es dedicà a la preparació industrial de matèries primeres farmacèutiques amb l'empresa *Industrias Químicas Viader y Guixà* i a la fabricació d'un dels primers cosmètics, ja patentat pel seu pare, el *Myrapol*.

Finalment, ja entrat el segle XX, no és estrany que l'últim personatge de la dinastia, Ramon Viader Guixà, hagi continuat la tradició farmacèutica, si bé dedicant-se exclusivament a l'activitat d'analista clínic i bromatològic. Aquest farmacèutic, el darrer de la nissaga, s'ha distingit per les seves inquietuds tant en el camp professional com en el de la recerca.

Pel que fa a la biblioteca Viader, a partir de les taules confeccionades per a catalogar-ne els llibres antics més representatius (taules 1, 2 i 3), se n'ha fet una classificació segons la seva temàtica.

Tal com es pot veure al gràfic següent (figura 26), d'aquests 40 llibres antics que tenim en compte en aquest estudi, se n'ha fet una quantificació en percentatge, en què la majoria han resultat ser els que tracten de farmàcia, que representen un 30% del total, seguit de les farmacopees, que representen un 18% del total, i dels que tracten de medicina, amb un 17%. La resta es troben en menys quantitat i pertanyen a disciplines diverses dins de les ciències naturals.

Amb referència a les farmacopees, se n'han conservat un total de 7 de les 19 edicions des de l'any 1511, any en què es va publicar la primera farmacopea catalana, *Concordia Apothecariorum Barchinonensium*, que va ser important per a la història de la professió farmacèutica catalana, ja que es tractava de la segona farmacopea mundial.

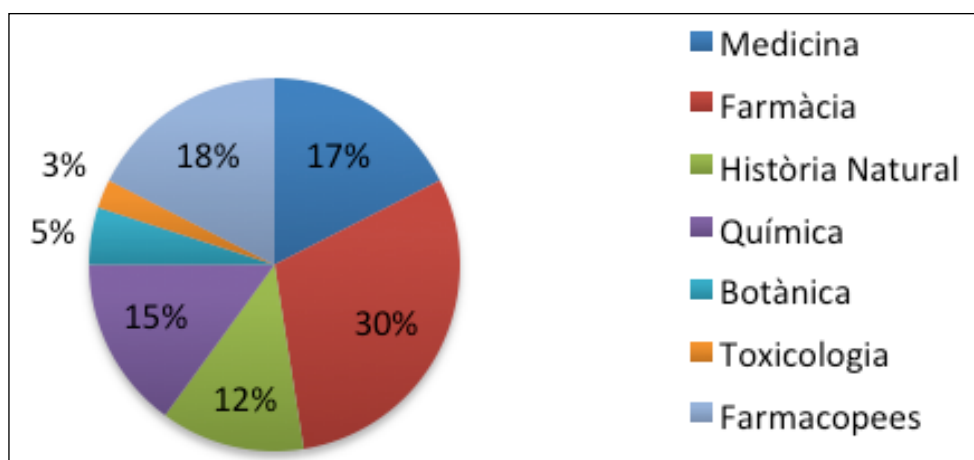

Figura 26. Percentatges dels llibres antics de la biblioteca Viader. Autor: Fiona Font Arnau.

6. Conclusions

Després d'estudiar i redactar cada un dels perfils de la nissaga Viader, tenint en compte el context històric de l'època, s'ha arribat a les conclusions següents:

- Josep Viader Fàbregas va exercir com a metge, entre d'altres, pel seu interès en la millora de les condicions de vida de la població quant a la salut pública.
- Josep Viader Arbill va viure l'inici d'una època de grans descobriments i va seguir la tradició familiar com a metge professional.
- Josep Anton Viader Payrachs va ser un metge destacat perquè va instaurar els principis ètics de la professió mèdica i les mesures higièniques per a prevenir les malalties infeccioses.
- Narcís Viader Seguí va estar molt atent a les novetats científiques i va cultivar el coneixement de la ciència farmacèutica. També va establir les anomenades conductes.
- Antoni Viader Janer va modernitzar i ordenar la professió farmacèutica, però també es va comprometre en l'àmbit social i polític.
- Narcís Viader Escayola va fundar el laboratori d'anàlisis clíniques i va patentar i registrar els medicaments Ferroarsenucléic i Arnugol i el cosmètic Myrapol.
- Narcís Viader Font va exercir la professió amb ètica i compromís i destacà pel seu rigor científic en la vessant industrial, en l'anàlisi i en l'oficina de farmàcia.

- Ramon Viader Guixà suposa un canvi en la trajectòria professional de la nissaga atès que deixa d'exercir a l'oficina de farmàcia per dedicar-se plenament al laboratori. Amplia l'activitat analítica als camps de l'agricultura i l'enologia.
- Quant a l'estudi museístic i bibliogràfic, permet conèixer el desenvolupament i la progressió de les ciències medicofarmacèutiques a Catalunya durant els darrers quatre segles i, a l'ensem, ens dóna a conèixer les particularitats de l'entorn social de cada època.
- Com a conclusió dels tres àmbits, es pot dir que la nissaga Viader ha estat totalment involucrada en la creació i la utilització de la tecnologia farmacèutica a l'oficina de farmàcia i als laboratoris farmacèutics i d'anàlisis clíniques i, d'altra banda, en la potenciació de la salut pública durant quatre segles d'història de la humanitat.

7. Bibliografia

- ADSERÀ, J.M. (1987) *L'obra del Dr. Viader i l'epidèmia de Girona de 1808-1810*. Tesi. Universitat de Barcelona.
- ALBERCH, R. (1984) «Josep Anton Viader, metge i afrancesat». *Quaderns de la Selva*, (1), pp. 129-135.
- ANÒNIM (1698) *Officina medicamentorum*. Saragossa: Gaspar Tomás Martínez.
- (1817) *Pharmacopea hispana*. 4a ed. Madrid, M. Repullés.
- (1821) *Diccionario de ciencias médicas*. 38 vol. Madrid, Impr. calle de la Greda. Manuscrit.
- (1840) *Farmacopea francesa o código de medicamentos*. Madrid, D. N. Sanchiz.
- (1865) *Farmacopea española*. 5a ed. Madrid, Nacional.
- (s.d.) *Ramón Viader*. Disponible a: <http://www.ramonviader.com> [accés: 9.2.2016].
- BAUER, W. (1970) *Introducción al estudio de la historia*. 4a ed. Barcelona, Bosch.
- BOYLE, R. (1965) *The sceptical chymist*. Londres,: Dawsons of Pal Mall.
- CARMONA I CORNET, A.M. (2010) *Farmàcia i medicament, història, deontologia i bioètica*. 1a ed., Barcelona, Librería Estudio.
- DALTON, J. (2010) *A new system of chemical philosophy*. Memphis, Tenn, General Books.
- FORS I CORNET, R. (1841) *Tratado de farmacia operatoria, ó sea, Farmacia experimental*. Barcelona, Impr. de José Tauló.
- FULLER, T. (1722) *Pharmacopoeia extemporanea*. 9a ed. Venècia, Gabrielis Heroz.
- GÓMEZ CAAMAÑO, J.L. (1958) *Historia del Real Colegio de Farmacia de San Victoriano*. Girona, Dalmau Carles.
- GUIBOUT, N.-J.-B.-G. (1851) *Historia natural de las drogas simples ó Curso de historia natural esplorado en la Escuela de Farmacia de París*. 4 vol. 4a ed. Madrid, D. Manuel A. Gil.
- JIMÉNEZ, M. (1826) *Nomenclatura farmacéutica y sinonimia general de farmacia y materia médica*. Madrid, Impr. de los hijos de D. Catalina Piñuela.
- JOURDAN, A.J.L. (1829) *Farmacopea universal ó Reunión comparativa de las farmacopeas de Amsterdam Amberes..., de los recetarios de Brunsvik..., de las farmacopeas militares de Dinamarca..., de la Farmacopea de pobres de Hamburgo, de los formularios y farmacopeas de Augustin*. Madrid, Impr. de Don Ramón Verges.
- LAGUNA, A. de (1695) *Pedacio Dioscorides Anazarbeo, acerca de la materia medicinal y de los venenos mortíferos*. València,: Heredero de Benito Mace.
- LAÍN ENTRALGO, P. (1978) *Historia de la medicina* 1a ed. Barcelona, Masson.
- MILANS, B., ROSSELL, C.V. (1749) *Synopsis formularum medicarum, quibus utuntur medici in Generali Barcinonensi Nosocomio, quas studiosè selectas, propriâque experientia comprobatas, ita in unum concinnarunt doctores medici*. 2a ed. Barcelona, Ex officina Josephi Altès.
- ORFILA, M. (1845) *Tratado completo de toxicología*. 4a ed. Madrid, Imprenta de Sanchiz.

- RICHARD, H. (1839) *Nuevos elementos de botánica y de fisiología vegetal*. Barcelona, Impr. de José Rubio.
- SALLET DEL COLOMBO, E., ROCA, A., MOLINA, A. (2005) *1905. El jove Einstein en català*. Barcelona, Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica.
- THÉNARD, L.J. (1828) *Tratado de la análisis química*. Madrid, Imprenta de Camazon.
- (1839) *Tratado de química elemental, teórico y práctico, seguido de un ensayo sobre la filosofía química y de un resumen sobre la análisis*. Cadis, Bosch.
- VIADER, J.A. (1785) *Discurso medico-moral de la informacion del feto por el alma desde su concepcion i administracion de su bautismo: obra util a parrocos, medicos, comadrones [sic] i parteras*. Girona, Narciso Oliva.
- (1794) *Reflexiones sobre las enfermedades que afligen las tropas del Real Exército del Rosellón*. Girona, Antonio Oliva.
- (1803) *La Facultad de Medicina vindicada*. Girona, Imprenta de Fermín Nicolau.
- (1810) *Memoria sobre las enfermedades que han afligido a los moradores y guarnicion de esta plaza de Gerona y demás pueblos de su departamento: desde junio de 1808 hasta ultimos de febrero de 1810*. Girona, Imprenta de Vicente Oliva.
- VIADER GUIXÀ, R. (1989) *Manual de control de calidad*. Barcelona, Línea de Proyectos Editoriales.
- (1977) *Influencia de la concentración de algunos metabolitos de aminoácidos sobre la actividad ATPasa cerebral*. Tesis. Universitat de Barcelona. Facultat de Farmàcia.
- (2005). *Vino, corpo e cervello*. Itàlia,: AEB.
- (2011) *Vi, cos i cervell*. Barcelona, Institut d'Estudis Catalans.
- (s.d.) Capsularium Viaderlab. Disponible a: <https://capsulariumviaderlab.wordpress.com/> [accés: 9.2.2016].
- *Viaders una saga de médicos y farmacéuticos. 300 años de progreso de las ciencias médicas*. Document no publicat. 2015. 24 p.
- VIADER I FONT, N. (1979) *Sant Sadurní de Noya? Toponímia. Contribució al seu estudi*. Presentació d'I. Clopas Batlle. Barcelona, Imp. Gràfiques Varias.
- VIADER PAYRACHS, J.A. (1818) *Considérations générales sur les phénomènes vitaux, et sur la manière de les réduire en théorie*. Tesis. Faculté de Médecine de Montpellier.
- VILLA, E. de (1698) *Examen de boticarios*. 2a. impressió. Saragossa.